

Jiří Guth Jarkovský

23.1. 1861 v Heřmanově Městci – 8.1. 1943 v Náchodě

„Prvním a hlavním zákoníkem náležitého chování je bible, potom dílem občanský, dílem trestní zákon. Oba tyto "společenské katechismy" obírají se základními pravidly, stanovícími, kterak člověk ke člověku míti se má, aby soužití bylo nedím příjemné, ale aspoň snesitelné.“

Jiří Stanislav Guth-Jarkovský Společenské krasobraní

Nebyl kostelecký rodák, ani v Kostelci nezemřel, ale k našemu městu měl vřelý vztah. Pocházela odsud jeho rodina a prožil zde 10 let dospívání a mládí. Dr. Jiří Guth-Jarkovský byl gymnazijní profesor, spisovatel, ceremoniář prezidenta T.G.Masaryka, turistický organizátor a také jeden ze zakládajících členů Mezinárodního olympijského výboru a 1. předseda Českého olympijského výboru.

Kdybychom se zeptali nějakého staršího pamětníka, „Kdo to byl Guth-Jarkovský“? Možná bychom dostali odpověď: Byl to člověk, který se zabýval pravidly slušného chování.

Vezměme to však po pořádku.

Sourozenci Guthovi. Zleva stojí Karel, Antonín a Jiří, sedící August (asi 1910)

Jiří Stanislav Guth se narodil jako 6.dítě z 8 knížecímu úředníkovi Karlu Guthovi a Barboře, rozené Bačínové, dceři kosteleckého perníkáře. Otec se ženil v 41 letech a matka se vdávala v 16 letech.(Jistě si říkáte, proč měli mezi sebou tak veliký věkový rozdíl? Dříve byla doba, že si pánové museli nejdříve zajistit budoucnost a práci, aby se potom dobře dokázali postarat o svoji rodinu.)Oba rodiče pocházeli z Kostelce nad Orlicí, ale protože otec Karel spravoval statky knížete Kinského v Heřmanově Městci, žila rodina tam.

Slyší-li někdo jméno "Jiráskova horská cesta", jistě si uvědomí, že se jedná o turistickou trasu, která vede po hřebeni Orlických hor.

Málokdo z kosteleckých občanů však bude vědět, kam zařadit turistickou stezku Dr.Jiřího Gutha Jarkovského - mimochodem stezku, která patří k nejznámějším a nejkrásnějším trasám orlického podhůří.Červeně značená vede z Kostelce na hrad Potštejn, přes Divokou Orlici do Litic, pak přes Českou Rybnou, Hejnice, hrad Žampach do Letohradu. Je dlouhá 40 Km.

Na důchod se otec Karel s rodinou v r.1868 vrátil do rodného Kostelce, to bylo Jiřímu 7 let. Dětství lehké neměl, 4 sourozenci mu zemřeli, zůstal naživu on a 3 bratři. Byl bojácný, brýlatý chlapec a také koktal. Díky usilovnému cvičení se svých problémů zbavil až ve svých 40 letech. Studentská léta prožil v letech 1870-1878 v Rychnově nad Kněžnou, kde studoval gymnázium s bratrem Antonínem. Tehdy nejezdil vlak do Kostelce ani do Rychnova, a tak chlapec žil v Rychnově na bytě.

To už byl po smrti tatínek a Jiřímu se často v Rychnově stýskalo po domově. Ve svých pamětech na to takto vzpomíná:

S učením jsem chodil do polí směrem ke Kostelci. Tak někdy s knihou v ruce došel jsem až k Tutlekám, a když jsem zahlédl věže kosteleckého hřbitovního kostela sv. Anny, podle kterého odpočíval otec, zase jsem se vrátil. Jako Odysseus přál jsem si viděti kouř, vystupující z komína oteckého domu. Na těch poutích už dříve, nejen v oktávě, nejednou jsem zacházel až do samého Kostelce, zadem připlížil jsem se do zahrady, přešel taras a plot, podíval se dírkou v dřevěných dveřích na dvůr, někdy zahlédl jsem tam i služku Kačenku a honem jsem se vrátil. Dále jsem se neodvažoval, matka by se byla horšila, že se vytrhuji ve studiích. Stesku po domově bylo pak o něco méně, někdy také víc.

Po studiích na gymnáziu vystudoval v Praze na univerzitě matematiku a fyziku. Po získání doktorátu z filozofie odešel do Náchoda, kde mu bratr Gustav sehnal vychovatelské místo u princů Schaumburg-Lippé. Po čtyřech letech na zámku si osvojil zásady dvorské etikety a společenského chování. Vše se mu později velmi hodilo ve službách T.G.Masaryka

na Pražském hradě. Po té, co skončil ve šlechtických službách, působil střídavě jako profesor matematiky, fyziky a francouzštiny na gymnáziích v Klatovech a v Praze.

Rakouské ministerstvo vyučování (dnešní Ministerstvo školství) vypsal tenkrát stipendium do Paříže pro profesory tělesné výchovy, a protože výuka tělocviku na školách teprve začínala, a protože o nový obor neměl nikdo zájem, přihlásil se dr. Jiří Guth a do Paříže odjel. Tam dostal Jiřího Gutha na starost baron Pierre de Coubertein propagátor olympijské myšlenky a zakladatel novodobých olympijských her. Velmi se spřátelili. V r.1894 se stal dr.Guth spoluzakládajícím členem olympijského výboru a o 6 let později stanul v čele Českého (později Československého) olympijského výboru. Vedl ho celkem 30 let.

První organizační výbor. olympijských her 11 r. 1896. Zleva první sedící P. Coubertin a druhý stojící zleva Jiří St. Guth:Jarkovský

V roce 1919 nastoupil na Pražský hrad do úřadu ceremoniáře k prezidentu Tomáši Garrigue Masarykovi. V této funkci však vydržel pouze 3 roky. Píše o tom:

„Nechci krok za krokem líčiti co se všecko stalo v mém úřadě, stačí dosavadní pro jeho charakteristiku. Čím dál tím více jsem viděl, že jsem spíše jen pořadatelem slavností a veřejného vystupování prezidentova, později dokonce i pořadatelem společenských událostí slečny Alice a i pana Jana, nežli ceremoniářem.“

Po odchodu z Hradu vypracovával 2 roky stanovy Řádu bílého lva.

Co se týká osobního života, oženil se Jiří Guth s Annou Černou, dcerou svého rychnovského gymnaziálního profesora - měli spolu jediného syna Gastona, který se stal lesním inženýrem.

Jiří Guth si roku 1919 ke svému jménu Jiří Guth přidal ještě přídomek Jarkovský, to proto, že Guth bylo německé a on se cítil být především Čechem. Vedle náročného povolání se Guth-Jarkovský věnoval literární tvorbě, která je dost obsáhlá. Vedle reportáží z cest psal povídky a romány: Ulomená haluz, Vřez a kapradí, Těžké srdce cestopisy: Na zeleném Erinu, Na moři a za mořem. Je autorem knih o společenském chování: Společenský katechismus Pravidla slušnosti pro mládež. V knize Paměti vzpomíná na dětství a mládí v Kostelci, v Rychnově, účasti na olympijských hrách a působení na Pražském hradě.

Až do svého vysokého věku byl nadšeným propagátorem rozumného sportu.

Jako předseda pražského ústředního výboru Klubu českých turistů se v lednu 1919 zúčastnil v Kostelci ustavující schůze KČT. Jeho už zmíněná naučná stezka byla otevřena 21.5.1921. Jako vychovatel cestoval po Německu a Švýcarsku, později po Španělsku, Francii, Belgii a Holandsku, Anglii a Irsku, Skandinávii, Dánsku, Itálii, Řecku a Turecku, po sev. Africe, Malé Asii a sev. Americe.. Sepsal řadu zajímavých prací cestopisných.

Jiří Stanislav Guth-Jarkovský byl vždy skromný a náš kraj velmi miloval. Po své smrti byl pohřben v Praze na Olšanských hřbitovech. V Kostelci na hřbitově u kostela sv. Anny odpočívají jeho rodiče.

Na závěr pár ukázek z Guthova Společenského katechismu:

- *Nedostatek slušného úboru svědčí nejen o nedostatku úcty k osobám, jež potkáváme, ale také k sobě samým.*

- *Pozveš-li někoho do svého povozu kočáru nebo auta, vždy mu nabídneš čestné místo po své pravici.*

- *Zavěšeny mohou chodit na chodníku slušně jen 2 osoby, a i ta se pustí navzájem na úzkém chodníku, nebo tam kde je třeba náležitě se vyhnouti.*

Ze seminární práce Jany Pavlatové, žákyně 9.A v roce 2003